

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร
ในพื้นที่อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
Factors Affecting the Farmers' Intention of Wheat Production
in Samoeng District, Chiang Mai

ภัทรธีรา อินพลับ^{1,2,*} รพี ดอกไม้เทศ¹ จิรฐินาฏ ถังเงิน¹ และสิปปวิชญ์ ปัญญาตุ้ย²
Phattarateera Inplub^{1,2,*}, Rapee Dokmaithes¹, Jirattinart Thungngern¹ and Sippawit Punyatuy²

¹สาขาการจัดการเกษตรและชุมชน คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม 73140

²ศูนย์วิจัยข้าวสะเมิง เชียงใหม่ 50250

¹Agriculture and Community Management, Faculty of Agriculture at Kamphaeng Saen, Kasetsart University
Nakhon Pathom, Thailand 73140

²Samoeng Rice Research Center, Chiang Mai, Thailand 50250

*Corresponding author: lack_jeep@hotmail.com

*ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-0207-8874>

Received: February 09, 2026

Revised: March 20, 2026

Accepted: April 02, 2026

Abstract

This research aimed to study wheat production intention and analyze the factors influencing such intention among farmers in Samoeng district, Chiang Mai, by applying the Theory of Planned Behavior (TPB). The population consisted of 80 farmers registered for wheat cultivation with the Samoeng Rice Research Center during the 2024/2025 season. Data were collected using a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.94. Statistical analysis included descriptive statistics and multiple regression analysis. The results showed that the overall intention of farmers toward wheat production was at a high level ($\bar{x}=4.12$). Considering individual factors, attitude toward the behavior had the highest mean at the highest level ($\bar{x}=4.21$), followed by perceived behavioral control ($\bar{x}=4.11$) and subjective norm ($\bar{x}=4.04$), respectively. The multiple regression analysis indicated that all three factors significantly predicted wheat production intention, accounting for 69.7% of the variance ($R^2=0.697$) at a 0.01 significance level. Perceived behavioral control was the most influential factor ($\beta=0.659$), followed by attitude toward the behavior ($\beta=0.323$) and subjective norm ($\beta=0.240$). The findings suggest that relevant agencies should enhance farmers' confidence in resources and technology while developing clear market mechanisms and guaranteed prices to ensure production sustainability.

Keywords: wheat production, wheat production intention, attitude, subjective norm
perceived behavioral control

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตั้งใจผลิตข้าวสาลี และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกรในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) กลุ่มประชากร คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าวสาลีกับศูนย์วิจัยข้าวสะเมิงในฤดูปลูกปี พ.ศ. 2567/2568 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.21$) รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ($\bar{X}=4.11$) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\bar{X}=4.04$) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 69.7 ($R^2=0.697$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจผลิตสูงที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ($\beta=0.659$) รองลงมาคือ ทัศนคติต่อพฤติกรรม ($\beta=0.323$) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\beta=0.240$) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยชี้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี ควบคู่กับการพัฒนาการตลาดและราคาซื้อที่ชัดเจนเพื่อสร้างความยั่งยืนในการผลิต

คำสำคัญ: การผลิตข้าวสาลี ความตั้งใจผลิตข้าวสาลี
ทัศนคติ การคล้อยตาม การรับรู้
ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

บทนำ

ข้าวสาลี (*Triticum aestivum* L.) จัดเป็นธัญพืชเมืองหนาวที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์เบเกอรี่และอาหารแปรรูปซึ่งมีความต้องการบริโภคเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของสังคมเมือง วิถีชีวิตที่เร่งรีบ และความนิยมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและเบเกอรี่สมัยใหม่ ความต้องการที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องนี้สะท้อนผ่านมูลค่าการนำเข้าเมล็ดและผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีในปี พ.ศ. 2567 ที่สูงถึง 40,956 ล้านบาท (Office of Agricultural Economics, 2025) การพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในสัดส่วนสูงเช่นนี้ ทำให้ห่วงโซ่อุปทานอาหารของประเทศไทยมีความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดโลกและสถานการณ์ทางภูมิรัฐศาสตร์ ดังนั้น การส่งเสริมการผลิตข้าวสาลีภายในประเทศ โดยเฉพาะข้าวสาลีปลูกต้นฤดูใบไม้ผลิ (spring wheat) ที่สามารถปรับตัวได้ดีในพื้นที่สูงของไทย จึงเป็นมาตรการสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและลดการเสียดุลการค้า

ภูมิประเทศและภูมิอากาศของพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมต่อการผลิตข้าวสาลีเป็นพืชหลังนา เนื่องจากมีสภาพอากาศหนาวเย็นยาวนานในฤดูแล้ง และเป็นระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของธัญพืชเมืองหนาว อย่างไรก็ตาม การผลิตข้าวสาลีของไทย

ในอดีตยังประสบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งความอุดมสมบูรณ์ของดิน ระดับความชื้น ผลผลิตต่อไร่ที่ต่ำกว่าต่างประเทศ และความท้าทายด้านเทคโนโลยีการผลิต ทำให้การส่งเสริมเชิงพาณิชย์ในช่วงที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม (Punyatuy *et al.*, 2023)

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวสาลีที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นและทนทานต่ออุณหภูมิสูง ตลอดจนการผลักดันเชิงนโยบายเกี่ยวกับการรื้อฟื้นการผลิตข้าวสาลีอินทรีย์ ซึ่งเป็นตลาดเฉพาะ (niche market) ที่มีมูลค่าสูง และเป็นโอกาสสำคัญสำหรับเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่สูง โดยมีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S1) และปานกลาง (S2) สำหรับการผลิตข้าวสาลี จำนวน 33,252 ไร่ ซึ่งพื้นที่อำเภอสะเมิงมีศักยภาพสูงทั้งด้านภูมิประเทศ ความเหมาะสมทางนิเวศวิทยา มีพื้นที่ปลูกที่สามารถส่งเสริมการผลิตได้มากกว่า 2,000 ไร่ รวมทั้งประสบการณ์ของเกษตรกรในการปลูกพืชหลังนา (Punyatuy *et al.*, 2025) ความเคลื่อนไหวเหล่านี้สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างศักยภาพของพื้นที่กับความต้องการใช้ประโยชน์ข้าวสาลีในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งยังเปิดโอกาสให้การผลิตภายในประเทศเติบโตได้อีกมาก

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการส่งเสริมพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่มิได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพพื้นที่ หรือการสนับสนุนนโยบายเพียงอย่างเดียว หากยังขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกร หรือ “ความตั้งใจในการผลิต” (production intention) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงพฤติกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง งานวิจัยนี้จึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) เป็นกรอบแนวคิด โดย TPB อธิบายว่าความตั้งใจของบุคคลเป็นสิ่งที่ทำนายพฤติกรรมที่แน่นอนที่สุด และถูกกำหนดจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ทศนคติต่อพฤติกรรม (attitude toward the behavior) หรือการประเมินคุณค่าและผลลัพธ์ของการผลิตข้าวสาลี 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm) คือ แรงสนับสนุนหรือแรงกดดัน

ทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (perceived behavioral control) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทรัพยากร ทักษะ และความเชื่อมั่นของเกษตรกรในการผลิต ดังนั้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตั้งใจผลิตข้าวสาลี รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกรในอำเภอสะเมิง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตข้าวสาลี สำหรับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างแม่นยำและยั่งยืนในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือและดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ ดำเนินงาน ณ ศูนย์วิจัยข้าวสะเมิง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสาลีที่ขึ้นทะเบียนกับศูนย์วิจัยข้าวสะเมิง กรมการข้าว ในฤดูปลูกปี พ.ศ. 2567/2568 ในอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 80 คน ซึ่งถูกนำมาเป็นประชากรทั้งหมดสำหรับการเก็บข้อมูล

สำหรับการสร้างเครื่องมือ เริ่มจากการกำหนดกรอบเนื้อหาและคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาแบบสอบถามจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่ผ่านมาประกอบกับการออกแบบแบบสอบถามจากนั้นนำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านข้าวสาลีและการส่งเสริมการผลิตพืช เพื่อประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปลูกข้าวสาลีในศูนย์วิจัยข้าวสะเมิง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป (Khumhome and Rattanawan, 2023) ผลการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์เฉลี่ย 0.94 ซึ่งอยู่ในระดับความเชื่อมั่นสูง

แบบสอบถามเป็นความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวสาลี ครอบคลุม 3 มิติ ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ได้แก่ทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Phonman and Kajitnatitham, 2024) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยนำข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตข้าวสาลี เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของเกษตรกรในการผลิตข้าวสาลี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) นอกจากนี้การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) (Daophakhanan and Wimoonard, 2024) ซึ่งเป็นการศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระ (x) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป กับตัวแปรตาม (Y) เพื่อหาสมการที่สามารถใช้พยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y)

และตัวแปรอิสระ (x) ของกลุ่มตัวอย่าง โดยในงานวิจัยนี้ตัวแปรอิสระ (x) มี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม (attitude toward the behavior) ปัจจัยด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm) และปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม (perceived behavioral control) และตัวแปรตาม (Y) คือ ความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลี ดังสมการ

$$Y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \epsilon \quad (1)$$

โดยที่ Y = ระดับความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลี

β = ค่าคงที่ (constant)

$\beta_1 - \beta_3$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

x_1 = ทัศนคติต่อพฤติกรรม (attitude toward the behavior)

x_2 = การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm)

x_3 = การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม (perceived behavioral control)

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ความตั้งใจผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร

ข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตข้าวสาลีเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มาก" โดยมีค่าเฉลี่ยรวมพฤติกรรมตามแผนเท่ากับ 4.12 (SD=0.58) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่ศึกษามีทัศนคติและแรงจูงใจเชิงบวกต่อการตัดสินใจผลิตข้าวสาลีอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Worasittanon (2024) พบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมการทำงานอุปกรณ์สมาร์ทโฮมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้งาน และผู้ใช้งานที่มีทัศนคติเชิงบวกต่ออุปกรณ์สมาร์ทโฮม โดยการรับรู้คุณค่าและประโยชน์โดยรวมของสมาร์ทโฮมมีบทบาทสำคัญในด้านทัศนคติของผู้ใช้งาน ซึ่งทัศนคติเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจและ

ความตั้งใจในการใช้งานอุปกรณ์สมาร์ทโฮมอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่าผลการศึกษาด้านทัศนคติ ต่อพฤติกรรมการผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.21 โดยเกษตรกรมีทัศนคติ เชิงบวกต่อการผลิตข้าวสาลี โดยตระหนักว่าข้าวสาลีเป็น พืชที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน สามารถเพิ่ม รายได้และสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ครัวเรือน อีกทั้งยังเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาได้ไม่ยุ่งยาก มีความ เสี่ยงต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพืชชนิดอื่นที่ปลูกในพื้นที่ เดียวกัน ในขณะที่ด้านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับมาก จากข้อมูลดังกล่าว เกษตรกรมีระดับความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของตนเอง ในระดับมาก โดยมีความสามารถและความพร้อมในการ ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวสาลีได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ โอกาสในการ เข้าถึงปัจจัยสนับสนุน ตลอดจนเทคโนโลยีการผลิตที่ได้รับการ ถ่ายทอดความรู้ และในส่วนด้านการคล้อยตามกลุ่ม อ่างอิง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้

เห็นว่าแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพล ต่อความตั้งใจในระดับมากเช่นกัน โดยบุคคลที่มีบทบาท สำคัญในการโน้มน้าวและสนับสนุนการตัดสินใจ คือ สมาชิก ในครัวเรือนเป็นอันดับต้น ๆ รองลงมาคือ แบบอย่าง ความสำเร็จของเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่เพาะปลูกข้าวสาลี ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน ภายในชุมชน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและ นักวิชาการจากหน่วยงานรัฐ ยังถือเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มี อิทธิพลสูงในเชิงความเชื่อมั่นด้านเทคนิควิชาการ ซึ่งล้วน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกว่าจะสามารถ ควบคุมพฤติกรรมการผลิตได้ (Table 1) สอดคล้องกับ Chaianont *et al.* (2025) พบว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ บุคคลในครอบครัว บุคคลภายนอกครอบครัว และกลุ่มคนทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะบรรพบุรุษทาง สังคม มีความสำคัญกับความคิดเห็นของกลุ่มอ้างอิง ส่งผล ต่อความตั้งใจและพฤติกรรมของบุคคล

Table 1 Results of levels of opinion regarding the Theory of Planned Behavior (TPB) factors influencing farmers' wheat production in Samoeng district, Chiang Mai

(n=80)

Item	$\bar{x}$	SD	Level of opinion
Attitude toward wheat cultivation behavior	4.21	0.718	Highest
Subjective norm	4.04	0.901	High
Perceived behavioral control	4.11	0.763	High
Average	4.12	0.794	High

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจผลิตข้าวสาลีของเกษตรกร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (multicollinearity)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ได้ตรวจสอบ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (multicollinearity) ด้วยค่าความแปรปรวนร่วม

(Variance Inflation Factor: VIF) และค่า tolerance พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.040–2.882 (ซึ่งน้อยกว่า 10) และค่า tolerance อยู่ระหว่าง 0.347–0.962 (มากกว่า 0.1) แสดงว่าไม่มีปัญหา multicollinearity ในตัวแปรอิสระ และสามารถนำไป วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้อย่างเหมาะสม (Table 2)

Table 2 Relationship between variables (multicollinearity)

Variables	Collinearity statistics	
	Tolerance	Variance inflation factor
Attitude toward wheat cultivation behavior	0.347	2.882
Subjective norm	0.962	1.040
Perceived behavioral control	0.349	2.866

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ที่ใช้ทดสอบอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีในพื้นที่อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโมเดลสมการถดถอยมีความเหมาะสมทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการผลิตได้ร้อยละ 69.7 ($R^2=0.697$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F=59.765$, $p<0.001$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Standard Error of Estimate: SEE) เท่ากับ 0.445

เมื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวพบว่าตัวแปรทั้งสามตัวมีผลต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรด้านทัศนคติ

ต่อพฤติกรรม มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\beta=0.323$, $p<0.017$) สำหรับตัวแปรด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta=0.240$, $p<0.008$ และ $\beta=0.659$, $p<0.001$ ตามลำดับ) ซึ่งผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการผลิต นั่นคือ เกษตรกรที่มีทัศนคติเชิงบวก การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในระดับสูง จะมีความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีสูงกว่าเกษตรกรที่มีระดับปัจจัยดังกล่าวต่ำกว่า หรือกล่าวได้ว่าหากเกษตรกรมีระดับทัศนคติ การสนับสนุนจากกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสูงขึ้น ทำให้ความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Table 3)

Table 3 Regression analysis of factors influencing wheat production intention

Variables	Unstandardized		Standardized coefficients beta	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
	coefficients				
	B	Std. Error			
Attitude toward wheat cultivation behavior	0.323	0.132	0.260	2.451	0.017*
Subjective norm	0.240	0.089	0.173	2.707	0.008**
Perceived behavioral control	0.659	0.124	0.563	5.311	0.000**
Constant = -0.861; SEE = 0.445; F = 59.765**; R ² = 0.697					

* Significant at the 0.05 level, ** Significant at the 0.01 level

สามารถเขียนเป็นสมการการถดถอยพหุคูณ ได้ดังนี้

$$Y = -0.861 + 0.323 \text{ attitude} + 0.240 \text{ subjective norm} + 0.659 \text{ perceived control} \quad (2)$$

เมื่อพิจารณาความหมายของสัมประสิทธิ์ถดถอยในสมการ พบว่าค่าคงที่ของสมการ (intercept) มีค่าเท่ากับ -0.861 หมายความว่า หากค่าตัวแปรอิสระทั้งหมดอยู่ที่ศูนย์ ระดับความตั้งใจในการผลิตจะมีค่าเท่ากับ -0.861 นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ของทัศนคติต่อพฤติกรรม ($\beta_1=0.323$) หมายถึง เมื่อทัศนคติต่อพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ระดับความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีจะเพิ่มขึ้น 0.323 หน่วย ขณะที่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($\beta_2=0.240$) หมายถึง เมื่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความตั้งใจในการผลิตจะเพิ่มขึ้น 0.240 หน่วย และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม ($\beta_3=0.659$) หมายถึง เมื่อการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความตั้งใจในการผลิตจะเพิ่มขึ้น 0.659 หน่วย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัย "การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม" (perceived behavioral control) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Ajzen (1991) ที่ระบุว่า ในกรณีของพฤติกรรมที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะด้านหรือทรัพยากรที่จำกัด การรับรู้ว่าตนเองสามารถควบคุมปัจจัยเหล่านั้นได้จะเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก การที่อำเภอสะเมิงมีศูนย์วิจัยข้าวตั้งอยู่ในพื้นที่จึงถือเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรในด้านแหล่งเมล็ดพันธุ์และองค์ความรู้ (Punyatuy et al., 2022) ซึ่งความใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานรัฐกับเกษตรกรนี้เป็นกลไกสำคัญที่สร้างอิทธิพลเชิงพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการตลาดที่มีความรุนแรงในระดับปานกลาง สะท้อนถึงโครงสร้างเกษตรกรรมรายย่อยของไทยที่มีขนาดอำนาจการต่อรองหากไม่มีระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรมหรือราคาซื้อขั้นต่ำที่ชัดเจน ความตั้งใจในการผลิตอาจลดลงในระยะยาว เมื่อเกษตรกรเผชิญกับทางเลือกของพืชชนิดอื่นที่มีเสถียรภาพราคาดีกว่า ดังนั้น การคงอยู่ของความตั้งใจ

จึงต้องการระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมไปถึงปลายน้ำ ไม่ใช่เพียงแค่ต้นน้ำด้านการผลิตเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Maliwan and Thangngoen (2024) และ Piriyapatrakij and Suramongkol (2019) ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎี TPB ในการอธิบายความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยพบว่าทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่า “ความมั่นใจของเกษตรกรต่อทรัพยากร ทักษะ ความพร้อมด้านปัจจัยการผลิต และการเข้าถึงการสนับสนุน” เป็นแรงขับเคลื่อนหลักต่อการตัดสินใจผลิตและความต่อเนื่องของการปลูกในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการผลิตข้าวสาลี มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการผลิตข้าวสาลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นทิศทางเชิงบวก โดยเฉพาะการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการผลิตข้าวสาลี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้หน่วยงานรัฐควรพัฒนาตลาดและราคาข้าวสาลี โดยกำหนดราคารับซื้อขั้นต่ำ หรือโครงการประกันรายได้ควบคู่กับการสนับสนุนเครื่องจักรกลขนาดเล็กระดับชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหลังการเก็บเกี่ยว และส่งเสริมระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรมระหว่างเกษตรกรและภาคเอกชน ส่วนข้อเสนอเชิงปฏิบัติจำเป็นต้องเสริมความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มเกษตรกร จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในแปลงปลูกอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการวางแผนการผลิตให้แม่นยำขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณศูนย์วิจัยข้าวสะเมิง ที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณในการวิจัย ตลอดจนเกษตรกรทุกท่านในพื้นที่อำเภอสะเมิง ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. 1991. The theory of planned behavior. **Organizational Behavior and Human Decision Processes** 50(2): 179–211.
- Chaiyanont, P., W. Watanarawee, P. Boonyarasai and K. Rattanasimakul. 2025. The influence of communication on enhancing the predictive power of the Theory of Planned Behavior (TPB): suggestions for application to business management. **Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University** 7(2): 69–86. [in Thai]
- Daophakhanan, N. and T. Wimoonard. 2024. Factors influencing consumers' acceptance of novel food in the category of cultured meat. **Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University** 43(6): 1041–1057. [in Thai]
- Khumhome, B. and S. Rattanawan. 2023. The effect of perceived workload on burnout of an asset management company employees generation Y and Z: compensation as a moderating variable. **Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University** 12(2): 22–34. [in Thai]
- Maliwan, N. and T. Thangngoen. 2024. Factors influencing farmers' intention to grow post-rice crops in the upper northern region of Thailand. **Journal of Agricultural Research and Extension** 41(1): 12–25. [in Thai]
- Office of Agricultural Economics. 2025. **Wheat import statistics**. Retrieved from <https://oae.go.th> [in Thai]
- Phonman, R. and M. Kajitnatitham. 2024. From Likert-type scale to Likert-like scale. **Journal of Social Sciences in Measurement Evaluation Statistics and Research** 5(1): 1–15. [in Thai]
- Piriyapatrakij, A. and N. Suramongkol. 2019. Factors influencing research engagement at Thailand Institute of Scientific and Technological Research. **ARU Research Journal Humanities and Social Sciences** 6(1): 9–16. [in Thai]
- Punyatuy, S., J. Ancheta, P. Inplub, N. Insalud and T. Kaeomuangmoon. 2025. Spatial analysis of suitable area for wheat production in the upper northern region, Thailand. **Journal of Agricultural Science and Management** 8(1): 36–50. [in Thai]
- Punyatuy, S., S. Chaiwongsar and N. Insalud. 2023. Effects of planting dates on growth, yield components and yield of promising temperate cereal lines. **Khon Kaen Agriculture Journal** 51(3): 452–468. [in Thai]

Punyatuy, S., S. Kaewkosaba, N. Boonmee,
P. Inplub, S. Chaiwongsar and N. Insalud.
2022. The comparative study of wheat
production process in Chiang Mai and
Mae Hong Son province. **Journal of
Science and Technology Kasetsart
University** 11(1): 1–16. [in Thai]

Worasittanon, T. 2024. Factors influencing the
intention to use and actual use of smart
home devices. **Journal of Information
Systems in Business** 10(2-3): 70–92.
[in Thai]